

Ευρωεκλογές: Προσοχή στην ανακύκλωση των πολιτευμάτων!

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΧΑΜΟΥΖΑ *

Τον 2^ο π.Χ. αιώνα ο Πολύβιος που έγραψε το έργο *Ίστορία* διατείνεται πως δεν υπάρχει τίποτε που διορθώνει ευκολότερα τους ανθρώπους όσο η σπουδή του παρελθόντος. Και υπογραμμίζει ότι όλοι οι ιστοριογράφοι αρχίζουν και τελειώνουν με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή, λένε ότι η γνώση της Ιστορίας «*ἀληθινωτάτην μὲν εἶναι παιδείαν καὶ γυμνασίαν πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις*». Επίσης λέει ότι η ανάμνηση των συμφορών που αιφνιδιαστικά βρήκαν τους άλλους, είναι αυτό που πράγματι μας διδάσκει να υπομένουμε ως πολιτικά όντα με γενναιότητα τις μεταβολές της τύχης.

Έτσι διατυπώνει ο Πολύβιος τη θεωρία του για την ανακύκλωση των πολιτευμάτων, καθώς όλα τα πολιτεύματα φθείρονται και μεταβάλλονται.

Γιατί; Εξαιτίας της φθοράς που είναι εγγενής στα πολιτεύματα: όταν μια πολιτεία ξεφεύγει από πολλούς και μεγάλους κινδύνους και αποκτά μεγάλη ισχύ, η ζωή γίνεται πιο πολυτελής και κάνει τους ανθρώπους να διαφωνούν και να ερίζουν για τα πολιτικά αξιώματα και οτιδήποτε άλλο τους εξασφαλίζει πλεονεκτική θέση στον δημόσιο βίο. Κι όσο διογκώνονται αυτά τα αρνητικά στοιχεία ο λαός εξοργίζεται και το πολίτευμα μπορεί μεν να ονομαστεί τάχα δημοκρατία, στην πράξη όμως θα έχει γίνει ό,τι χειρότερο: οχλοκρατία.

Σήμερα η ανακύκλωση των πολιτευμάτων (μοναρχία/τυραννίδα, δημοκρατία/οχλοκρατία, αριστοκρατία/ολιγαρχία) εντάσσεται στα φαινόμενα που παρατηρούνται στην Ευρώπη ως τάσεις και απόπειρες βηματισμών. Και ενόψει των Ευρωεκλογών βιώνουμε ως Ευρωπαίοι πολίτες πολλές αδυναμίες να συμβιβάσουμε την καθημερινή μας ζωή με τις πιέσεις που μας ασκούνται από θεσμικούς και οικονομικούς εξωγενείς παράγοντες. Το ευρωπαϊκό εγχείρημα ωστόσο στήθηκε πάνω στα συντρίμια που άφησε το θέατρο των επιχειρήσεων δύο συνεχόμενων παγκόσμιων πολέμων με εκατομμύρια νεκρούς. Η τωρινή πάλι οικονομική δυσπραγία και ανασφάλεια, η ανεργία και οι περικοπές για δημοσιονομικούς λόγους οδηγούν σε ακραίες πολιτικές επιλογές. Είναι καιρός να συνειδητοποιήσει ο Ευρωπαίος πολίτης ότι οι μεγάλοι κίνδυνοι, όπως τους περιέγραψε ο Πολύβιος, είναι στην ουσία κάθε προσπάθεια να μπει τροχοπέδη στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η Ευρώπη από τη δεκαετία του '50 δυνάμωσε, αναθεωρήθηκε, προχώρησε θεσμικά και νομικά με σημαία το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Αργά και σταθερά κυρίως διατήρησε με εξαιρέσεις την ειρήνη και τη δημοκρατία. Διευρύνθηκε και βοήθησε τα νέα μέλη της να προχωρήσουν και πολιτικά και οικονομικά, ενισχύοντας το δημοκρατικό τους φρόνημα με τις θεμελιακές αξίες με επίκεντρο τον άνθρωπο και τον πολίτη. Δεν σημαίνει βέβαια αυτό ότι η πολιτική αλληλεπίδραση μεταξύ των Ευρωπαίων εξασφαλίζει πάντα ομόγνωμη και ομόφωνη τη θέση τους στα ευρωπαϊκά κοινά πράγματα. Ούτε ότι οι διευρύνσεις της Ευρώπης μπορούν να χαρακτηριστούν πετυχημένες ή μη, έτσι όπως επικαλύπτονται από εσωστρέφεια και τακτικισμούς. Η δυναμική της ιστορίας όμως μάς φανερώνει πως κάθε πίεση όπως το μεταναστευτικό, η αδήριτη ανάγκη για έλεγχο των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων, η τρομοκρατία και το αίσθημα της ανασφάλειας, μπορούν να γίνονται κακοί σύμβουλοι *πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις*. Η δυσαρέσκεια αρκετών πολιτών μπορεί να μετασχηματιστεί σε ακραία ψήφο και στη συνέχεια σοβεί ο κίνδυνος να βρει η τυραννίδα έδαφος να εφαρμόσει τα σχέδιά της και να επιδεινώσει κάθε πτυχή του βίου.

Στην Ελλάδα η κρίση δεν ήταν μόνο αποτέλεσμα κακής κρατικής οικονομικής διαχείρισης. Αποδείχθηκε ότι συνυπεύθυνη ήταν η αδυναμία να συλλάβει ο πολίτης το ευρωπαϊκό εγχείρημα στο

σύνολό του και μαζί η άγνοια περί του ότι η Ευρώπη αποτελεί τη μοναδική λύση από τις λύσεις παρά τις απογοητεύσεις και τον σκεπτικισμό που τις ακολουθεί. Είναι συνεπώς ανάγκη με *παιδείαν και γυμνασίαν* να λειτουργήσουμε με νηφαλιότητα ως ψηφοφόροι αποτρεπτικά στις διασπάσεις και στις διαιρέσεις για να ενισχυθεί δραστικά και αποτελεσματικά η ίδια η δημοκρατία. Στο πρόσφατο βιβλίο «Το Παρελθόν ως Πολιτικό Δεδομένο» του Καθηγητή Σπύρου Συρόπουλου (2018) προβάλλεται μεταξύ άλλων η πόλις ως ο φυσικός χώρος πειραματισμού και εφαρμογής ποικίλων πολιτικών συστημάτων, ενώ η πολιτική ως ελευθερία οράται ως το στοιχείο αυτοκαθορισμού της οργανωμένης ανθρώπινης κοινωνίας. Αυτός είναι ο χώρος της δικής μας Ευρώπης, μακριά από τη δημαγωγία και τις ακρότητες.

Στην προμετωπίδα του σχεδίου του ευρωπαϊκού Συντάγματος είχε τοποθετηθεί το απόσπασμα του Επιταφίου του Θουκυδίδη: «Το πολίτευμά μας δεν αντιγράφει τα ξένα πολιτεύματα. Αντίθετα, γινόμαστε πολύ περισσότερο εμείς παράδειγμα για τους άλλους παρά οι μιμητές τους. Το πολίτευμά μας καλείται Δημοκρατία, επειδή την εξουσία δεν την ασκούν οι λίγοι, αλλά ολόκληρος ο λαός».

Και η δική μας Ευρώπη είναι παντού και για όλους.

* Νομικός,

Υπ. διδάκτορας Πανεπιστημίου Αιγαίου